

บทที่ ๒

หลักการแปล ๗ ประการ

- อາລປນະ
- ນິບາດຕັ້ນຂອງຄວາມ
- ກາລສັດຕົມ
- ປະຈານ
- ບຫບຍາຍປະຈານ
- ກົງຍາໃນຮະ່ວງແລະປະໂຍດແທຮກ
- ບຫບຍາຍກົງຍາໃນຮະ່ວງແລະປະໂຍດແທຮກ
- ກົງຍາຄຸມພາກຍົງ
- ບຫບຍາຍກົງຍາຄຸມພາກຍົງ

บทที่ ๒. หลักการแปล ๙ ประการ

วิภัตยนั่น ปท ที่มีวิภัตติอยู่ท้ายสุด จึงจัดว่าเป็นบท ๑ เพราะฉะนั้น ศัพท์ภาษาบาลี ทุกศัพท์ ต้องประกอบด้วยวิภัตติจึงเรียกว่า บท ในวิภัคหรือชนิดของคำพูดในภาษาบาลี ทั้ง ๖ ชนิด ที่เรียกอยู่ในประโยคบาลี ต้องประกอบด้วย วิภัตติ ๒ ชนิดนี้ คือ

๑. นามิกวิภัตติ สำหรับประกอบกับนามศัพท์ กิตก์ สามส ตทธิต
๒. อาขยาติกวิภัตติ สำหรับประกอบให้สำเร็จบทเป็นอาขยาตเท่านั้น

ส่วนอพยศัพท์ ตามหลักคณวีรบาลีไวยากรณ์ชั้นสูง ท่านให้ประกอบนามิกวิภัตติ แต่ถึงแม้ประกอบก็ไม่เปลี่ยนแปลงรูปไปจากเดิมศัพท์เดิม เป็นอย่างไร ก็คงอยู่อย่างนั้น

ดังนั้น การแปลบาลีโดยพยัญชนะก็คือ การแปลให้ถูกต้องตามหน้าที่ของแต่ละวิภัตติ ที่ประกอบนั่นเอง นักเรียนต้องท่องจำคำแปลของ นามิกวิภัตติ ตั้งแต่ปฐมawiภัตติ จนถึง อาลปนะให้เข้าใจ และต้องท่องจำคำแปล อาขยาติกวิภัตติ ตั้งแต่หมวดวัตตมานา ถึง กาลาติปตติ ให้แม่นยำด้วย เมื่อท่องจำได้แม่นยำแล้วจึงเข้าสู่บทเรียนที่ ๒ นี้ต่อไป

หลักการแปล ๙ ประการ

๑. อาลปนะ
๒. นิบัตตันข้อความ
๓. กาลสัตตมี
๔. ประธาน
๕. บทขยายประธาน
๖. กิริยาในระหว่าง และประโยคแทรก
๗. บทขยายกิริยาในระหว่าง และบทขยายประโยคแทรก

๙. กิริยาคุณพากร

๙. บทขยายกิริยาคุณพากร

ในประโยคหรือข้อความนึง ๆ อาจมีบทบาลีเรียงไว้ครบทั้ง ๙ ชนิดหรือไม่ครบก็ได้ และการแปลก็ให้แปลตามลำดับ ๙ ข้อนี้ข้อไหนไม่มีก็ข้ามไปเรื่อย ๆ จนหมด เท่าที่มีในข้อความนั้น ก็ถือว่า แปลจบประโยค

ปัญหาที่เกิดกับนักเรียนที่กำลังฝึกแปล ก็คือ จะกำหนดทราบได้อย่างไรว่า บทที่เรียงไว้นั้น เป็นอาลปนะ เป็นนิบາต เป็นกาลสัตตมี เป็นกริยาในระหว่าง หรือเป็นกริยาคุณพากร ฯลฯ ปัญหานี้ก็คือหลักไวยากรณ์นั้นเอง ดังนั้น ผู้ที่เรียนหลักไวยากรณ์เข้าใจและจะจำได้ดี คือผู้ที่จะแปลบาลีได้เข้าใจง่าย จึงมีคำกล่าวของนักประชญ์ว่า

เรียนบาลียากง่าย	อยู่ที่เราทุกคน
ถ้าหลักดีหน่อย	แล้วค่อยฝึกฝน
ผลกีบันคล	เข้าใจได้ดี
ถ้าหลักก็อ่อน	มาฟังครูสอน
ง่วงนอนเต็มที	แม้เข้าใจดีพຽงนีก็ลืม

๑. อาลปนะ

อาลปนะคืออะไร? อาลปนะ คือ คำสำหรับทักษะหรือร่องเรียนเหมือนในภาษาไทยเราเช่น สวัสดีครับ, ไง! สายดี, เจ้า คุณเอ, หรือทักษะเรียกโดยการออกชื่อ เช่น เนน! มา尼เรว, น้องสาว! เจ้าซ่างงามอะไรปานนี้ ฯลฯ ภาษาบาลีก็เช่นเดียวกัน คำทักษะหรือร่องเรียนในภาษาบาลี มี ๒ ชนิดคือ

๑. อาลปนะนาม คือ นามนามที่ประกอบด้วย สิ โย อาลปนะวิภาคติ ทักษะออกชื่อที่เป็นสาระนวนามบ้าง สาระนวนามบ้าง เช่น

สาระนวนาม	ปริส	ແນບຸຮູ້, ດູກ່ອນບຸຮູ້
	ກີກຸເວ	ແນບົກຸ້າ ທ., ດູກ່ອນົກຸ້າ ທ.
สาระนวนาม	ສາຣີປຸດຕ	ຂ້າແຕ່ພະສາຣີບຸດຕ
	ອານຸທ	ຂ້າແຕ່ພະອານຸທ

ด้วยเหตุที่ภาษาไทยเป็นภาษาประเภทมีราชศัพท์ ดังนั้นจึงต้องเลือกใช้ราชศัพท์ให้เหมาะสมสมด้วย

๒. อาลปนะนิบท คือ นิบทสำหรับทักษะจัดเป็นอัพยศัพท์ คือ คงรูปอยู่อย่างเดิมไม่เปลี่ยนแปลงด้วยการเจกวิภาคติมีทั้งหมด ๑๐ ตัวคือ

ຍຄເຈ	ຂອເດະະ	ອາງຸໂສ	ດູກ່ອນທ່ານຜູມືອາຍຸ
ກນຸເຕ	ຂ້າແຕ່ທ່ານຜູ້ເຈີລູ	ເຣ	ເວັຍ
ກາທນຸເຕ	ຂ້າແຕ່ທ່ານຜູ້ເຈີລູ	ອເຣ	ໄວ້ຍ
ກາເນ	ພນາຍ	ເທ	ເຂີຍ
ອມໂກ	ແນະຜູ້ເຈີລູ	ເຊ	ແມ່

ถ้าอาลปนะทั้ง ๒ ชนิดมาคู่กันแปลบทไหนก่อน?

ถ้าในข้อความหนึ่ง ๆ มีทั้งอาลปนะนามและอาลปะนิบทให้แปลอาลปะนามก่อนแปลอาลปะนิบทเป็นตัวขยาย (ยกเว้น อาลปะนิบท ๔ ตัว คือ ຍຄເຈ ເຣ ອເຣ ເທ) ให้แปลก่อนอาลปะนาม)

แบบฝึกหัด

ตอบที่ ๑. จงบอกอาลปนະและศัพท์ต่าง ๆ ว่าเป็นวิวัฒนาชีวะใดประกอบด้วย ลิงค์ วจนะ วิภัตติอะไร? (ในแบบฝึกหัดต่าง ๆ เหล่านี้ต้องถามบทวนเรื่องไวยากรณ์ด้วย เช่น ถามว่าบทเดิมเป็น ลิงค์ การันต์ อะไร? และผสมนามมิกวิภัตติตามแบบไหน? ใช้ทำหน้าที่อะไรในข้อความหรือประโยชน์นั้น ๆ ถ้าเป็นกริยา ก็ถามว่า สำเร็จมาจากการ ธาตุ วิภัตติ ปัจจัย อะไร เป็นว่าจากอะไร อธิบายบทวนลักษณะของว่าจาก และ ให้นักเรียนอธิบายลักษณะของว่าจากต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง)

๑. ອມໂග ສາມແນຣ ສັງຫຼັກໂຮງ ກຸ່ຫຼີ ດົໂຕ ໂທຕີ ໆ
๒. ອາວຸໂສ ໂມຄຸລານ ທາຍການ ຮມມື່ ເທເສທີ ໆ
๓. ອີບ ການເຕີ ດາມທາຮກາ ຮູກໍ່ ອາຮຸໜຸຕີ ໆ
๔. ເອດ ສາມແນຣາ ເລທຸຖຸນາ ປ່ຽນຕົວ ປາເຕັດ ໆ
៥. ນ ຄຈົວມີ ການເຕີ ອໍທີ ດາມໍ ໆ
໖. ການເຕີ ມີ ພາລາ ນ ກວຍຍາມ ໆ
໗. ອາວຸໂສ ເອດ ປິນຫາຍ ຈົກໍ່ ປວິສີສຸສາມ ໆ
໘. ຕຸວໍ ອມໂග ປຸຣີສ ປິນທຳ ລກມາໂນ ຕ ກຸ່ຫຼັກທີ ໆ
໙. ອມທາກມປັນ ພຸທໂໂຮ ໂລເກ ອຸປຸປັນໂນ ໂທຕີ ໆ
໑໐. ອໍທີ ການເຕີ ທາເນນ ໂກຄຳ ລກມີ ໆ

ในแบบฝึกหัดเหล่านี้ นักเรียนต้องตอบให้ได้ว่า บทต่าง ๆ ในภาษาบาลีที่เรียงอยู่นี้ ศัพท์เดิมเป็นลิงค์ การันต์ อะไร ประกอบด้วย วิภัตติหมู่ใด มีสำเนียงแปลตามวิภัตตินั้น ๆ อย่างไร? หรือ สำเร็จมาจากการ ธาตุ วิภัตติ ปัจจัย อะไร? เพื่อให้นักเรียนได้เข้าใจว่า บทต่าง ๆ ที่มีอยู่ในภาษาบาลีนั้น ประกอบด้วยวิภัตติ ๒ ชนิดเท่านั้น คือ นามมิกวิภัตติ กับ อาขยาติกิวิภัตติ (เมื่อตอบคำตามได้ครบประโยชน์แล้ว ก็ให้อาจารย์ นำเปลลทีละประโยชน์ และต้องถามด้วยว่า ทำไม่เจิงแปลอย่างนี้)

๒. นิบทต้นข้อความ

หลังจากแปลอ Lalปะแล้ว (ถ้ามีอ Lalปะในข้อความนั้น) นักเรียนจะต้องหาบหนนิบทต้นข้อความแปลเป็นลำดับต่อไป นิบทต้นข้อความคืออะไร? นิบทต้นข้อความ คือ บทที่วางไว้ในข้อความเพื่อทำหน้าที่ต่าง ๆ ในข้อความ เช่น บอกเงื่อนไข บอกความพร้อม ฯลฯ นิบทต้นข้อความ ได้แก่ บหนนิบทต่อไปนี้

๑. บอกความได้ยิน

กิร	ได้ยินว่า	ชล	ได้ยินว่า	สุ	ได้ยินว่า
-----	-----------	----	-----------	----	-----------

๒. บอกปริกับคือกำหนด

อต	ถ้าว่า	เจ	หากว่า
ยทิ	ผิว่า	สเจ	ถ้าว่า
อปเป่วนาม	ชื่อแม้มีใน	ยนนูน	กระเรහនอ
อุทาห	หรือว่า	อาทู	หรือว่า

๓. บอกความยอมรับ

อามนตา	ເຂອ	อาม	ເຂອ
--------	-----	-----	-----

๔. นิบทบอกความพร้อม

อิงໝ	ເຊື້ອແຮດ
ຕຄ່ມ	ເອາເຄີດ
หนຖ	ເຊື້ອແຮດ

๕. นิบทสำหรับเชื่อมประโยชน์หรือผูกข้อความให้เกี่ยวเนื่องกัน คือ

ຈ	ກ්, ອන්ද, ແຕ່ວ່າ, ສ່ວນວ່າ, ຝ່າຍ
ປນ	ກ්, ແຕ່ວ່າ
ທි	ກ්, ຈරີງຢູ່, ດັ່ງຈະກລ່າວໂດຍພິສດາຣ
ຕ්	ສ່ວນວ່າ, ກ්
ອປිຈ	ອີກອຍ່າງໜຶ່ງ
ອຄວາ	ອີກອຍ່າງໜຶ່ງ
ຕຕາ	ອນ්ද

๖. นิบทอกเนื้อความต่าง ๆ คือ

โโถ	อนึง	อโห	โโ
กิญาปि	แม็กจิง	ตตาปि	แม้อย่างนั้น

๗. บทนำศัพท์แสดงเหตุ เช่น

ตสุมา	พระเทตนั้น	เตน	พระเทตนั้น
เตนหิ	ถ้าอย่างนั้น		

นิบทั้นข้อความทั้ง ๖ ชนิดนี้ และบทแสดงเหตุผลเหล่านี้ ให้แปลเป็นลำดับต่อจากอลาปนะ เมื่อแปลเสร็จแล้วให้นักเรียนhabทกาลสัตตมีแปลเป็นลำดับต่อไป

๓. กาลสัตตมี

บทกาลสัตตมี คืออะไร? บทกาลสัตตมี คือบทสำหรับบอกกาล เวลา มี ๒ ชนิด คือ

๑. บทนำศัพท์ที่บอกเวลา ได้แก่ บทนำที่บอกเวลา ประกอบด้วยทุติยาวิภัตติ ตติยาวิภัตติ สัตตมีวิภัตติ แปลว่า ใน..... เช่น

เอกทิวส	ในวันหนึ่ง	(ทุติยาแปลเป็นสัตตมี)
เอก สมย	ในสมัยหนึ่ง	(ทุติยาแปลเป็นสัตตมี)
เอกน สมเยน	ในสมัยหนึ่ง	(ตติยาแปลเป็นสัตตมี)
ต ทิวส	ในวันนั้น	(ทุติยาแปลเป็นสัตตมี)
อเอกทิวส	ครั้งนั้นในวันหนึ่ง	(ทุติยาแปลเป็นสัตตมี)
เอกส ไม สมเย	ในสมัยหนึ่ง	

๒. กาลสัตตมีที่เป็นนิบทา ได้แก่นิบทอกกาลเวลา เช่น

อต	ครั้งนั้น	สุเว	ในวัน
ปาโต	เช้า	หิยูโย	วันวาน
ทิวา	วัน	อตໂโ	รั้งนั้นแล
สาย	เย็น	ຕໂຕ	ลำดับนั้น

บทกาลสัตตมีนี้ ถ้าเรียงอยู่ต้น ๆ ประโยชน์ให้แปลต่อจากนิบทั้นข้อความได้แต่เมื่อประสงค์จะขยายบทให้หนักเรียงไว้หน้าบทนั้น แปลเป็นลำดับต่อจากบทที่ไปขยาย

แบบฝึกหัด

ตอนที่ ๑. จงแปลอลาลปันะ นิบทัตตันข้อความ และการลัตตมี (ถ้ามี) (ให้ตามทบทวนเรื่องไวยากรณ์ด้วย เช่น ถ้ามว่า ศพท์เดิม เป็นลิงค์ การันต์ อะไร แจกผสานนามิกวิภัตติ ตามแบบใด หรือ ถ้าเรื่อง ชาตุ วิภัตติ ปัจจัยและวاجก มีหลักกำหนดอย่างไร จึงทราบว่ากันนั้น ๆ ได้)

๑. ຖຸປະສົກທິວເສ ປນ ອາງຸໂສ ອຄົກີ່ ທາເລຍຢາດ ໆ
 - ໨. ອເກົກທິວສຳ ຫີ ກາຖເທ ເວໂໂກ ກິກຸຂູ ທິວສຳ ອຮມເລີ ກມມີ ກຕວາ ສາຍໍ ອາຄຈຸຈຸດີ ໆ
 - ໩. ຜຣ ຊຸຊຸເຊ ມມ ຕຳ ກາຮນຳ ວເທີ ໆ
 - ໪. ເຕັນທີ ກິກຸຂເ ສຸ້ນາດ ໆ
 - ໫. ສເຈ ສາມແນຣາ ສື່ສຳ ສາມທີຍິຕວາ ສຸກຕີ ປາປຸເຜັນຍຢາດ ໆ
 - ໬. ຜນຖ ມຍໍ ພຸທອສສ ກາວວີຕ ປຸພພກາຄນມກາຮໍ ກໂຮມ ເສ ໆ
 - ໭. ອຍໍ ມເຫສກຂາຍ ເຫວຕາຍ ປຣຶຄຸກທີ່ໄຕ ກວິສຸສຕີ ໆ
 - ໮. ອກຸ່ນິນີ ເມ ອາງຸໂສ ປຣຶທີ່ນານີ ໆ
 - ໯. ເຕັນທີ ການເຕ ຄຈຸຈຸດ ໆ
 - ໱. ອີທານີ ການເຕ ກີ່ ກຕຸຕພິພໍ ໆ
 - ໲. ມහາຮັກ ມມ ອິມສມີ ເຫວໂລເກ ມາຕາບີຕໂຮ ວາ ພາຕິກຸກົມືໂຍ ວາ ນຕັດ ໆ

๔. ประธาน

ต่อจากอลาปนະ นิบาตตันข้อความ และ กาลสัตตมี (ถ้ามีบทเหล่านี้เรียงอยู่ในประโยชน์) ก็ต้องแปลประธานเป็นลำดับต่อไป บทประธานคือบทเช่นไร? ประธานคือผู้ที่เป็นหัวหน้า บทที่เป็นประธานคือบทที่เป็นหัวหน้าส่วนสำคัญในประโยชน์ ในทางหลักไวยากรณ์ บทประธาน คือ บทที่เป็นเจ้าของกริยาอาการ

ลักษณะของประธาน

ลักษณะของบทที่เป็นประธานได้ คือ

๑. บทนามนาม หรือ บุรีสัพพนาม เช่น

ปริส	อ.บุรุษ	อิตตี	อ.หญิง
อห	อ.เรอา	ตุเมห	อ.ท่าน ท.
ฯลฯ			

๒. บทนามกิตก์ ที่ใช้เป็นนามนามหรือ ภាណนาม เช่น

ทายโ哥	อ. ทายก	สาวโ哥	อ. พระสาวก
สมาชิ	อ. สมาชิ	ราโค	อ. راكะ
กรณ	อ. การกระทำ	คمن	อ. การไป

๓. กิริยา กิตก์ ที่ใช้เป็นนามนาม หรือ กริยานาม เช่น

พุทธ	อ. พระพุทธเจ้า
ชีวิต	อ. ความเป็นอยู่
คนตุพพ	อ. การไป, อ.อันไป

พุทธ (พุ + ต) ชีวิต (ชีว + ต) และ ตพพ ปัจจัย ยังสามารถใช้เป็นประธานได้ด้วย เช่น อริยมคุณคุณคุณนิ - มหนตานิ - จ - ขุททกานิ - จ - สุโโณชนานิ - ทหน臀 - คนตุพพ ภวิสสติ๓ แปลว่า อ.อัน แม้อันไฟ คืออริยมรรคคุณ เผาอยู่ ซึ่ง สังโยชน์ ท. อันใหญ่ด้วย อันน้อยด้วย พึงไป จักมี (โดยส่วนมากแล้ว ตพพ และ ต ปัจจัย ใช้เป็น วิเศษน, วิกติกัตตา และ กิริยาคุณพากย์ ที่ใช้เป็นประธาน เรียกว่า กริยานาม มีใช้น้อย)

๔. บทสماส ประเภทนามนาม เช่น

มหาເຄຣ	ອ.ພຣະມໍາເກຣະ
ราชປຸຕູໂຕ	ອ.ພຣະໂອຮສແໜ່ງພຣະຣາຈາ

៥. บทຕ້ຫຮີຕ ประเภทนามนาม หรือ ภาวนາມ เช่น

ສາມຄຸນ	ອ.ຄວາມເປັນແໜ່ງສມຜະ
ສາມເນໂຣ	ອ.ສາມເນຣ

៦. บทສັ້ຍາ ประเภทนามนาม เช่น

ກົກຂູນໍ ສຕ	ອ.ຮ້ອຍ ແໜ່ງກົກຊຸ ທ.
------------	---------------------

ถึงแม้จะจัดประเภทเป็นกิริยาກิตກໍ นามกิตກໍ สماส ต້ຫຮີຕ แต่ก็พึงทราบว่า บทที่เป็นประธานได้เหล่านี้ คือ บทนามศัพท์ นั่นเอง เพราะแยกสมนามิกวิภาคติ

៧. บทນິບາຕທີ່ລົງໃນອຣຣປຸ່ມາວິກັດຕີ ແລະ ໃຊ້ເປັນປະຮານໄດ້ เช่น

ອລ	ອ. ພວດະ
ຕຕາ	ອ. ອຢ່າງນັ້ນ
ຕຸ	ອ. ອັນ..., ອ.ກາຣ...., ອ. ຄວາມ.....
ສກາກ	ອ. ອັນ.... ອາຈ
ເອວ	ອ. ອຢ່າງນັ້ນ
ອໜຸ	ອ. ວັນນີ້ ໄລາ

บทນິບາຕเหล่านี้ตามหลักคัมภີරົບາລືໄວຍາກຮົມໜັ້ນສູງ ท่านให้ลง ສີ ວິກັດຕີ ແຕ່ລົງແລ້ວ ให้ລັບທີ່ ລົງແລ້ວກີ່ລົບ ລົງພຣະເຫດູໃດ? ລົງວິກັດຕີເພື່ອໃຫ້ ທຣາບອຣຣໜ້າທີ່ (ກາຣກ) (ລົງ ສີ ດ້ວຍ ສູຕຽວ່າ ລົງຄຸຕເ ປຣມາ ລບ ສີ ທີ່ ດ້ວຍສູຕຽວ່າ ສພພາສມາວຸໂສປສຄຸນີປາຕາທີ່ ຈາ)

៨. บทนามนาม ประกอบสัตຕມວິກັດຕີໃຊ້ເປັນປະຮານໄດ້ ในบางປະໂຍດ ซึ่ວ່າ ສັຕົມມີປັຈັດສຍັກຕາ ເຊັ່ນ ອສຸກຄາມໂຕ ອສຸກຄາມຄມນູຈາແນ ອ. ທີ່ເປັນທີ່ໄປ ສູ່ບ້ານ ບ້ານໂນ້ນ ຈາກບ້ານໂນ້ນ^๑ ນັກສຶກຂາພຶ້ງດູກາປະກອບວິກັດຕີບທປະຮານ ໃນເຮື່ອງປະຮານ ຂອງປະໂຍດ ອັນຈະກ່າວໜ້າ

๑. ອ້າງອີງທ້າຍ.....

๒. ຊຸ.ຮ.ອ. ๓/๑

หลักตรวจสอบบทประนาน

ในแต่ละประโยชน์เมื่อกำหนดห้าบทประรานได้แล้ว ต้องตรวจสอบด้วยว่า บันทึกเป็นประรานได้จริงหรือไม่ โดยตรวจสอบกับกริยาคุณพากย์ ดังนี้

๑. ถ้ากิริยาอักษร เป็นกิริยากุมพากย์ ประธานกับกิริยาอักษร ต้องมีวิจนะ และ บุรุษเสมอเมื่อกัน แม้ในประโภคนั้น ๆ จะไม่เรียงประธานไว้ด้วย ก็ต้องขึ้นมาให้มีวิจนะ และ บุรุษสองคนล้วนกัน เช่น เอว์ วเท thi (ตัว) อ.ท่าน วเท thi จงกล่าว เอว์ อย่างนี้

๒. ถ้ากิริยาภิทักษ์ (ต, อนីយ, ពុរ) เป็นกิริยาคุณพากย์ ประธาน กับ กิริยา
คุณพากย์ ต้องมี ลิงคะ វจนะ វិភัตិ ហំអើនកំ

ในกรณีที่ประโคนนั้น ๆ มีบทนามนามที่สามารถเป็นประธานได้วางอยู่ ๒ ตัว คือ เป็นสาระนวนามตัวหนึ่ง เป็นอสารารณนามตัวหนึ่ง ให้แปลสารารณนามเป็นประธาน ก่อนแล้ว จึงแปลอสารารณนามเป็นตัวขยาย เช่น อุ ໂກกาลີໂກ ວິກຸ່ງ ๑ (อุ ໂກ គິດນັ້ນແລ ວິກຸ່ງ ວິກຸ່ງ ໂກกาລີໂກ ຜູ້ຂໍອວ່າໂກกาລີກະ ...)

ประชานิปะโยค

๑. ประธานของกตตุว่าจัก มีข้อว่า สยกตตา เป็นผู้แสดงกริยาอาการเอง ประกอบด้วยปฐมวิภัตติ

๒. ประธานของก้มมวจาก มีชื่อว่า วุฒิก้มมะ เป็นผู้ถูกทำถูกแสดงกริยาอาการ
ประกอบด้วยประมวลวิภัตติ

๓. ประธานของภาควิชาฯ มีชื่อว่า อนันต์พิทักษ์ตตา เป็นผู้แสดงกริยาการประกอบด้วยตติยาภิภาคติ

๔. ประธานของเหตุก่อตุว่าจาก มีข้อว่า เหตุก่อตัว ไม่ได้แสดงกริยาอาการเอง ทำหน้าที่ใชคนอื่นแสดงกริยาอาการประกอบด้วยปฐมภูมิภัตติ

๔. ประธานของเหตุก้มมวากจ มีชื่อว่า วุฒกัมมะ เป็นผู้ถูกทำ ถูกแสดงกริยา
อาการ โดยผู้ทำผู้แสดงกริยาอาการต้องถูกใช้ให้ทำ ประกอบด้วยปฐมภิวัตติ

๖. ประธานของประโยชน์ที่ไม่มีกริยาคุณพากย์เรียกว่า **ลิงค์ตตະ** ประกอบด้วย **ปฐมาวิภัตติ**

๗. ประธานของประโยชน์ที่มี ตัว ปัจจัย เป็นกริยาคุณพากย์ เรียกว่า ปกติกัตตา
ประกอบด้วยปฐมาวิภัตติ
๘. ประธานประกอบด้วยสัตตਮีวิภัตติ เรียกว่า สัตตมีปัจจัตตสยกัตตา
๙. บทนิบที่ใช้เป็นประธาน เช่น ลํ อ.พолос, เอว อ.อย่างนั้น, ตํา อ.เหมือน
อย่างนั้น, ตุ อ.อัน (ดูข้อในหลักสัมพันธ์)